

FERENCZY MÚZEUMI
CENTRUM

FÓKUSZBAN A TÁJKÉPEK

KMETTY JÁNOS
AZ ÖRÖK KERESŐ 2.0

Kmetty János: Nagybánya (sétáló figurával), 1932
Nagybánya (with Walking Figure), 1932
olaj, vászon | oil on canvas, 75 x 48 cm
Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

Kmetty János: Lombos fa, 1920 körül | Leafy Tree, ca. 1920
olaj, vászón | oil on canvas, 52 × 67,5 cm
magántulajdon | private property

A hazai múzeumok fejlesztését szolgáló Kubinyi-pályázat, valamint Szentendre Város Önkormányzatának támogatásával 2018-ban a szentendrei Kmetty Múzeum épületének korszerűsítése mellett a Kmetty János művészetét bemutató állandó kiállítás is megújult. A tárlat időközönkénti átrendezésével, jelentős hazai köz- és magángyűjteményekben őrzött alkotások kölcsönzésével az életmű érdekesebb, eddig kevésbé vizsgált jellegzetességeit igyekszünk feltárni. A mostani alkalommal a művész tájképei kerülnek középpontba.

Kmetty Jánost (1889–1975) a kubizmus egyik hazai megismertetőjeként tartjuk számon, bár nem vette át annak minden jellegzetességét: egy saját festői világához igazított, egyénileg értelmezett változatát alakította ki. A művész alapvető feladatának tartotta, hogy a festészet szemléleti igazságait és a kor szellemét egyaránt megtalálja. Ennek jegyében egész pályája során rendkívüli következetességgel és analízáló hajlammal vette birtokba környezetét. Tudatosan szűkítette le az általa vizsgált témákat, és az 1910-es évek sokalakos kompozícióit követően főleg csendéleteket, portrékat és tájképeket festett.

Az általa művelt műfajok közül talán a tájkép az, ami legközelebb állhatott lelki alkatához. Gyerekkorától kezdve egészen haláláig végigkísérte a természet iránti szeretete. Már egészen fiatal korában szívesen örököltette meg a környékbeli tájakat és városokat, a kassai dombokat, a miskolci utcákat. Budapestre költözése után is felfedezte a nagyvárosban azt a helyszínt, ahol a természet közelségét élvezhette. A Városliget fái és a közöttük sétáló, pihenő emberek látványa egész műtárgycsoport megszületését eredményezte. Kmetty fokozatosan szakadt el a látványelemek hangulati hatásától

Kmetty János: Tájkép, 1917 | Landscape, 1917
olaj, vászon | oil on canvas, 66,5 × 85 cm
Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

és Cézanne művészetéből kiindulva a természetben meglévő állandóságot kutatta. A legszebb városligeti és az azokkal egyidőben született kecskeméti városképein minden formaelem és színfolt részévé válik egy magasabb rendű eszmeiséget közvetítő világnak.

A Tanácsköztársaság bukása után, a belső emigráció éveiben Kmetty feladta a falakat kívánó, közösségi művészetet teremtő terveit. Eltűnt az 1910-es évek prófétikus lendülete és az idealizált tájesszé. Kmetty sokat járt felvidéki és erdélyi városokba, amelyeket távolabbról szemlélve, szélesebb horizontú természetképebe illesztve örököltette meg, az előtérbe pedig tevékenykedő vagy sétáló emberalakokat helyezett el. Tájképeinek urbánus jellege meghatározó maradt: az életműben nagyon kevés olyan önálló természetképet ismerünk, amelyben ne tűnne fel egy-egy városi motívum.

Kmetty János: Nagybányai részlet, 1920-as évek | Detail of Nagybánya, 1920s
olaj, vászon | oil on canvas, 75 x 100 cm
Dornay Béla Múzeum, Salgótarján

1927-től, a második párizsi útja után Kmetty újra a kubizmus jegyében a síkok és erővonalak zárt rendszerébe szerkesztett nagybányai városképeket készített. Az 1930-as évek elejétől pedig egyre gyakrabban kereste fel Szentendrét, és az itt festő művészekhez hasonlóan az ő képzeletét is megragadta a kisváros belső látványa: a szűk utcák, az egymás mellé szorosan épített házak és tűzfalak.

Már kortársai is észlelték, hogy az 1930-as években festői világa és kifejezőmódja lágyabb lett, a geometrikus formák veszítettek élességükből, a visszafogott, redukált színhasználatot felváltotta a színek gazdagodása. A posztnagybányai lírát képviselő Gresham asztaltársaság hatását vélték ebben felfedezni, de ezzel kapcsolatosan szintén érdemes figyelembe venni a Szentendrén alkotó fiatalabb művészek tevékenységét.

Hozzájuk hasonlóan az alkotás személyes és érzelmi indulata Kmetty festészetében is felszínre tört. „A temperamentumnak és érzelmességnek soká visszafojtott hulláma főleg az újabb tájképeken ömlik el” – írta Kállai Ernő, a korszak egyik legavatottabb szakértője Kmettynek a Fränkel Szalonban, 1937-ben kiállított műveiről.

A kifejezőmód oldódása átmeneti volt, de az ekkor festett szentendrei utcaképek az életmű későbbi korszakait is meghatározó új világnézetet közvetítettek. Az ember és az őt körülvevő természet, az ember és környezete között kölcsönös egymásrautaltság, harmónia jött létre. Ekkor jelennek meg az életműben azok a képtípusok, amelyek sajátosan vegyítik a különböző műfajokat: az enteriőrt a tájképpel, a portrét a csendélettel, a tájképet a portréval. Ez utóbbira legszébb példa az utolsó alkotói korszak kék színnel átfogott, síkokból szerkesztett szentendrei utcaképe, amelynek középpontjában maga a festő áll.

A csendéletek és portrék mellett a tájkép Kmetty egész munkásságában jelen maradt. Ebben találta meg legszemléletesebben annak a lehetőségét, hogy az ember és a világ, a festő és a világ viszonyát értelmezze. Egész életét és munkásságát annak szentelte, hogy megtalálja azt a kifejezési módot, ami kora szellemiségének leginkább megfelelt.

Bodonyi Emőke

Kmetty János: Tájkép, 1935-1939 | Landscape, 1935-1939
olaj, vászón | oil on canvas, 60 x 80 cm
Dornyay Béla Múzeum, Salgótarján

Szentendre's Kmetty Museum was renovated, and the permanent exhibition dedicated to the art of János Kmetty was renewed, in 2018 with support from the Municipality of Szentendre, and the Kubinyi Programme, which serves the development of museums in Hungary. By periodically rearranging the exhibition and featuring works borrowed from major Hungarian public and private collections, we seek to explore interesting but less-studied facets of the oeuvre. This time the focus is on the landscapes of the artist.

Though János Kmetty (1889–1975) was among those who introduced Cubism to Hungary, he did not adopt all of the movement's distinctive traits, and instead created an individual interpretation of the style, one fashioned to suit his own painterly world. The essential responsibility of the artist, he thought, was to find the truths intrinsic to a paradigm of painting, as well as the spirit of the age. This conviction informed the extraordinary consistency and analytical frame of mind with which he took possession of his surroundings throughout his career. He deliberately narrowed down the subjects he studied, and after the multifigure compositions of the 1910s he painted mostly still lifes, portraits and landscapes.

Of all the genres he cultivated, it was perhaps the landscape that stood closest to his temperament. He was fond of nature all his life, and already at a very young age he liked to capture the landscapes and cities, the hills of Košice and the streets of Miskolc. When he moved to Budapest, he discovered a place in the big city where he could enjoy the proximity of nature. The trees of City Park and the people walking or resting among them were reflected on in a whole set of works. Gradually, Kmetty lost interest in the atmospheric effect of the parts of the view, and inspired by the art of Cézanne, studied instead the permanence of nature. In his most beautiful pictures of City Park, and the Kecskemét street

Kmetty János: Kassai fahíd, 1910-es évek | Wooden Bridge in Kassa, 1910s
olaj, vászon | oil on canvas, 54,5 × 68,5 cm
Herman Ottó Múzeum, Miskolc

scenes he painted during the same period, every formal element and colour patch is part of a world that communicates higher ideals.

After the fall of the Soviet Republic, during the years of inner emigration, Kmetty gave up on his plans for mural, community art. Gone were the prophetic vigour of the 1910s and the idealized concept of the landscape. Kmetty visited towns in former Upper Hungary and Transylvania, which he captured from a distance, embedded in broader sceneries, with people working or walking in the foreground. His landscapes always retained a decisively urban character: there are very few depictions of nature in his oeuvre that do not include some urban motif.

The townscapes of Nagybánya Kmetty painted from 1927, after his second trip to Paris, were again informed by cubism, relied on closed systems of planes and lines of force.

From the early 1930s he visited Szentendre more and more often, and like the artists who painted here, his imagination was captured by the interior of the small town, the narrow streets, the tightly packed houses and firewalls.

Even his contemporaries noticed how his idiom and mode of expression became softer in the 1930s, with the geometric forms losing some of their sharpness, and the understated, reduced palette giving way to a richness of colours. This shift was believed to have taken place under the influence of the table society that met at Café Gresham, but the young painters who were active in Szentendre may well have been responsible as well. The personal and emotional passion of creation they manifested also surfaced in Kmetty's painting. "The long-suppressed wave of temperament and sentimentality sweeps across mostly the recent landscapes," wrote Ernő Kállai, one of the most knowledgeable experts of the period, about the works Kmetty exhibited at the Fränkel Salon in 1937.

Kmetty János: Hazafelé, 1930-as évek | Going Home, 1930s
olaj, vásznon | oil on canvas, 48,5 × 68,5 cm
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár

Kmetty János: Szentendrei görbe utca, 1937 körül | Winding Street in Szentendre, ca. 1937
olaj, vásznon | oil on canvas, 53 × 71 cm, Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

The relaxation of the mode of expression proved temporary, but the Szentendre street scenes he painted at the time conveyed a new worldview that continued to mark later periods of the oeuvre as well. Humans and their surroundings became mutually dependent, there was harmony between man and nature. New types of paintings appeared that blended genres in an idiosyncratic manner: interiors with landscapes, portraits with still lifes, landscapes with portraits. The most beautiful example of the latter is a view of a Szentendre street, constructed from planes and consolidated by the colour blue, which places the painter himself at the centre.

Along with still lifes and portraits, Kmetty produced landscapes throughout his career. He considered it the most illuminative means of interpreting the relationship between man and the world, the painter and the universe. He devoted his whole life and work to finding the mode of expression that best suited the spirit of his time.

Kmetty János: Nagybányai utcakép, 1930-as évek | Street Scene in Nagybánya, 1930s
olaj, vásznon | oil on canvas, 55,2 x 68 cm
magántulajdon | private property

A brosúra a *Kmetty János, az Örök Kereső 2.0.*
- *Fókuszban a tájképek* című kiállítás alkalmából készült.
Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre,
2021. november 12. – 2022. november 13.

This brochure was published on the occasion
of the exhibition entitled *János Kmetty, an Unceasing Search*
2.0.– Focus on the Landscape. Ferenczy Museum Center,
Szentendre, 12 November 2021 – 13 November 2022

Kiadja | Publisher Ferenczy Múzeumi Centrum

Felelős kiadó | Publication overseen by PROSEK Zoltán

Kurátor | Curator BODONYI EMŐKE

Grafikai terv | Graphic design HERR Ágnes
Angol fordítás | English translation MIHÁLY ÁRPÁD
Fotó | Photo DARABOS György, DEIM Balázs

Nyomda | Press Pannónia Nyomda Kft.

A borítón | on the cover
Nagybányai utcakép, 1930-as évek (részlet)
Street Scene in Nagybánya, 1930s (detail),
olaj, vászon | oil on canvas, 55,2 × 68 cm
magántulajdon | private property

© szerzők | The authors
© fordítók | The translators
© fotósok | The photographers
© Ferenczy Múzeumi Centrum, 2021

A brosúra szerzői jogilag védett. A kiadó előzetes írásos hozzájárulása nélkül részleteiben sem reprodukálható | All rights reserved. No part of this brochure can be reproduced without express written permission from the publisher.

FERENCZY MÚZEUMI
CENTRUM

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Szentendre

Az állandó Kmetty kiállítás megújítása az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett muzeális intézmények szakmai (Kubinyi Ágoston Program) pályázati támogatásával valósul meg.

A kiállítás csütörtöktől vasárnapig
10 és 18 óra között látogatható.

A kiállításához kapcsolódó programok
a Ferenczy Múzeumi Centrum weboldalán
és facebook oldalán találhatóak.

The exhibition is on view from Thursday
to Sunday from 10 am to 6 pm.

Find the events related to the exhibition
on the Ferenczy Museum Center's website
and Facebook page.

FERENCZY MÚZEUMI
CENTRUM

SZENTENDRE
2021

Infó: +36 20 779 6657 | info@muzeumicentrum.hu
www.muzeumicentrum.hu | [f /ferenczymuzeumicentrum](https://www.facebook.com/ferenczymuzeumicentrum)
[@ muzeumicentrum](https://www.instagram.com/muzeumicentrum) | [y ferenczymuzeumicentrum](https://www.youtube.com/ferenczymuzeumicentrum)

#KMETTYJANOS #AZOROKKERESO #TAJKEPEK
#MUZEUMICENTRUM #KMETTYMUZEUM #SZENTENDRE